

get let vil kunne opnaaes paa en hensigtsmæssig Maade ved ganske andre Midler. Foruden den Interesse, som begge Parter selv kunne have af at komme ud af et Forhold, som ikke for Noget af dem er saa fordelagtigt, som det kunde være, er der ogsaa Mange, som kunne give Raad og opmuntre til dette Forholds Ophævelse og gjøre Forslag om en hensigtsmæssig Maade, hvorpaa dette kan skee. Disse Mænd, som leve i Nærheden af Vedkommende, som kjende Forholdene, ville vistnok være bedre istand til at tilveiebringe Forening end de dertil udsendte Commissioner, som først skulle see at udgranske Forholdene paa de Steder, hvor de skulle bevirke Noget, og om hvilke der vil opstaae den Formodning, at de gaae ud fra en eenstødig Retning, og i alt Fald have mindre Leilighed til at sætte sig ind i de aldeles individuelle Forhold, der kunne tjene til at bedømme, om Fæstefrøsning i de givne Tilfælde er tjenlig for Parterne, og under hvilke Tilfaar den billigt og hensigtsmæssigt skal skee. Naar den ærede Ordfører paaberaaber sig det, der blev udrettet ved de Hovericommissioner, der bleve udsendte i det sidste Marti af det forrige Aarhundrede, troer jeg, at disse Hoverie-Commissioner vare af en ganske anden Natur end de Commissioner, der nu skulle anvendes. Hoveriet var, som jeg allerede tilforn har havt Leilighed til at bemærke, den Tid ubestemt, og denne Ubestemthed var det Gnefte, som skulde hæves ved Hjælp af de omhandlede Commissioner, som bleve udsendte i det sidste Decennium af forrige Aarhundrede. Dette ubestemte Hoveri var en retlig Uting, dersom man vilde forstaae det saaledes, at den Hoveriberettigede kunde fordrø saameget Hoveri, som han vilde; naar det Arbeide, der skulde ydes af de Hoveripligtige skulde ganske beroe paa hans Billie, blev naturligtvis den Hoveripligtige en fulkommen Træl. Dette vilde være et aldeles uretligt Forhold, som ingen oplyst og christelig Stat kunde tilstede. Det ubestemte Hoveri forstodes heller ikke i Gjærningen saaledes, at Jorddrotten kunde efter Behag bestemme, hvor meget Arbeide der skulde ydes af den Hoveripligtige. Det antoges bestandigt, at det maatte være begrændset ved en vis Billighed

og at man i forekommende Tilfælde kunde have Domstolenes Hjælp imod den Jorddrot, som affordrede sine Bønder et aldeles overdrevent og urimeligt Hoveri. Det mangler heller ikke ganske paa Principer, som skulde lægges til Grund ved Bedømmelsen af, hvad Hoveri der retligt kunde fordrø eller ikke. Der var tre Principer, som her vare antagne, og som i deres indbyrdes Forbindelse maatte bestemme, hvilket Hoveri der i de givne Tilfælde skulde kunne fordrø; det første Princip var hvad der var sædvanligt, hvad der altsaa kunde antages, at vedkommende Hoverigjørende stiftende havde forpligtet sig til ved at indlade sig i Fæsteforholdet; det andet var, hvad Hovedgaardens behøvede for at kunne holdes i forsvartlig Drift, og det tredie, hvad den hoveripligtige Gaard kunde taale at yde. Disse tre Principer lagde man til Grund for at bestemme det Hoveri, som retlig kunde fordrø; men det er indlysende, at disse almindelige Betragtninger, som gjensidigt skulde gribe ind i hinanden, aldeles ikke vare stikkede til ligefrem at anvendes af Domstolene i det givne Tilfælde, hvor der blev Spørgsmaal om, hvorvidt en Hoverihydelse, som blev fordret af Jorddrotten og negtet af Bonden, var berettiget eller ikke, thi Præstationen kunde i og for sig synes lidet betydelig eller omvendt betydelig; men hvorvidt den kunde henhøre under billigt Hoveri eller ikke, kunde kun afgjøres i Sammenhæng med hele det Hoveri, som fordredes, og hele den Tilstand, hvori Hovedgaarden og Bondegaarden var. Det var altsaa en Regel, som aldeles ikke eller idetmindste ikke uden stor Banfæltighed og Vidtløftighed kunde anvendes i et enkelt Tilfælde. Det var altsaa høist nødvendigt, at disse almindelige Grundsætninger bleve førte igjennem ved visse bestemte Regler, som maatte findes ved nøiagtige Undersøgelser af de factiske Forhold. Det var det, Hovericommissionerne gif ud paa; de skulde lægge hine Principer til Grund, og ved Hjælp af dem udlede bestemt, hvad der i ethvert givet Tilfælde kunde fordrø retligt af den Hoveripligtige. Disse Commissioner havde vistnok altsaa en vel begrændset Opgave, det var et berettiget Formaal, som der søgtes opnaaet, og et Formaal, som netop alene paa den Maade kunde opnaaes, som den daværende Lovgivning anvendte. Ved Mæg-